

**О.С.ЖЕРНОКЛЕЄВ (ІВАНО-ФРАНКІВСЬК),
М.В.СИГИДИН (ІВАНО-ФРАНКІВСЬК)**

**ДО 60-РІЧЧЯ ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК,
ПРОФЕСОРА М.В.КУГУТЯКА**

Цьогоріч відзначає своє 60-ліття Микола Васильович Кугутяк – доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, директор Інституту історії і політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Ювіляр народився 27 жовтня 1952 р. у с. Назавизів Надвірнянського району Івано-Франківської області. Закінчив Переріслянську середню школу, історичний факультет Івано-Франківського державного педагогічного інституту імені Василя Стефаника (1981 р.), аспірантуру в Інституті суспільних наук АН УРСР (Львів, 1984 р.). У 1985 р. в Одеському державному університеті захистив кандидатську дисертацію на тему «Становище та революційно-визвольна боротьба сільськогосподарського пролетаріату Західної України в 1929–1939 рр.».

З ім'ям професора Миколи Кугутяка пов'язана особлива епоха в становленні й розвитку істфаку Прикарпатського університету в роки незалежності України, адже він очолює факультет уже майже два десятиліття. У 1993 р. М.В.Кугутяка було обрано деканом історичного факультету, а з 2006 р. він є директором Інституту історії і політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, завідувачем кафедри етнології і археології. Ці роки стали часом докорінного оновлення інституту, відкриття кафедр і спеціальностей, започаткування нових наукових напрямів і шкіл, виходу у світ ґрунтовних досліджень.

З 1984 р. М.В.Кугутяк працює на історичному факультеті Івано-Франківського педінституту: спочатку – асистент кафедри історії СРСР і УРСР, у 1986–1988 рр. – старший викладач, у 1990 р. йому присвоєно звання доцента, а в 1996 р. – професора. Протягом 1993–1999 рр. очолював кафедру нової та новітньої історії Прикарпатського університету, у 1999–2006 рр. – кафедру всесвітньої історії.

У 1994 р. в Українському вільному університеті (Мюнхен, Німеччина) М.В.Кугутяк захистив дисертацію з присвоєнням вченого ступеня доктора філософії. Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук на тему «Національно-політичний рух у Галичині в 1890–1939 рр.» захистив у 1996 р. в Інституті політичних і етнонаціональних досліджень НАН України, за спеціальністю «Етнологія».

Як науковець працює спочатку в ділянці історії українського національно-політичного руху ХІХ–ХХ ст., згодом також – стародавньої історії Карпат, симвології, археопетрології. Проблематика наукових досліджень М.В.Кугутяка пов'язана з процесом становлення західноукраїнської партійно-політичної системи, напрямками української суспільно-політичної думки та етнонаціональними аспектами політичного руху. У численних наукових публікаціях розкрито основні віхи розвитку національно-визвольної боротьби в Галичині в 1918–1923 рр., у міжвоєнний період та після Другої світової війни.

Микола Кугутяк є автором понад сотні наукових публікацій, зокрема й низки індивідуальних монографій. Серед них – «Галичина: сторінки історії. Нарис суспільно-політичного руху (ХІХ ст. – 1939 р.)», «Голодомор 1933-го і Західна Україна (Трагедія Наддніпрянщини на тлі суспільних настроїв західноукраїнської громадськості 20–30-х років)», двотомна «Українська націонал-демократія (1918–1939 рр.)» та ін. Він був автором і головним редактором двох фундаментальних колективних ілюстрованих видань: «Прикарпаття: спадщина віків» (2006 р.) та «Західно-Українська Народна Республіка

1918–1923: Ілюстрована історія» (2008 р.), які здобули високу оцінку фахівців і громадськості.

Нові обрії наукових досліджень відкрила проблематика, пов'язана з етнологією. Професор М.В.Кугутяк є засновником нового напрямку в українській історичній науці – археопетрології, що досліджує старовинні мегалітичні пам'ятки. Він очолює наукову школу з історичної етнології. Заснована й очолювана вченим кафедра етнології і археології Інституту історії та політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника досліджує етнокультурні процеси у Карпатсько-Дністровському регіоні від найдавніших часів до наших днів.

З ініціативи М.В.Кугутяка в 2007 р. було створено науково-дослідний Інститут історії, етнології і археології Карпат, а також Карпатську археологічну експедицію, яка під його керівництвом протягом 2006–2012 рр. здійснила цілий ряд важливих відкриттів – десятки гірських скельних святилищ, петрогліфічних комплексів, середньовічних і новочасних монастирів. Видано монографії, присвячені унікальним культовим пам'ятками стародавнього населення Карпат: «Терношорське скельне святилище в Карпатах» (2007 р.), «Кам'яні старожитності Космача» (2007 р.), «Скельні святилища сокільських вершин» (2008 р.), «Старожитності Гуцульщини: Джерела з етнічної історії населення Українських Карпат: Каталог пам'яток історії та культури у 2 томах» (2011 р.).

Професор М.В.Кугутяк виступив організатором цілої низки міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій: «Українська повстанська армія – феномен національної історії» (2002 р.), «Західно-Українська Народна Республіка: до 85-річчя утворення» (2003 р.), «Духовна вісь України: Галичина – Наддніпрянщина – Донеччина» (2004 р.), «Роман Шухевич в українському національно-визвольному русі ХХ ст.» (2007 р.), «Західно-Українська Народна Республіка, 1918–1923: До 90-річчя утворення» (2008 р.), «Степан Бандера в українському національно-визвольному русі ХХ ст.» (2008 р.), «Традиційна українська культура Прикарпаття в контексті глобалізаційних процесів»; Всеукраїнська наукова конференція, присвячена збереженню та відродженню традиційних звичаїв і обрядів у етнографічних регіонах України в рамках III Міжнародного фольклорного фестивалю етнографічних регіонів України «Родослав» (2009 р.), «Комуністичні репресії на Прикарпатті в 1939–1941 роках» (2009 р.), «Народний рух України у новітньому українському державотворенні та розбудові громадянського суспільства» (2009 р.), «Скит Манявський у духовному і культурному житті України та зарубіжжя: до 400-річчя заснування» (2011 р.).

Микола Кугутяк є головним редактором заснованого з його ініціативи в 1997 р. наукового історико-краєзнавчого журналу «Галичина», а також «Вісника Прикарпатського університету: Історія», міжнародного журналу «Карпати: людина, етнос, цивілізація», головою спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій за спеціальностями «Історія України» та «Етнологія». Під керівництвом М.В.Кугутяка захищено 1 докторську та 23 кандидатських дисертації. Він очолює історичну секцію Івано-Франківського осередку Наукового товариства імені Шевченка.

Будучи директором Інституту історії і політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, М.В.Кугутяк зробив великий внесок у розвиток науки у краї. З його ініціативи відкрито ряд спеціальностей (етнологія, політологія), кафедр університету (історії слов'ян, історіографії і джерелознавства, етнології і археології), створено Музей археології і етнографії Прикарпаття.

Ухвалою Івано-Франківської обласної ради та обласної державної адміністрації за значний особистий внесок у розвиток науки професор М.В.Кугутяк нагороджений дипломом «Кращий науковець року-2005».

У 2007 р. за вагомі наукові досягнення М.В.Кугутяку було присвоєне почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України. У 2011 р. за значний внесок у розвиток освіти і науки України його нагороджено відзнакою Президента України – ювілейною медаллю «20 років незалежності України». Він також є почесним доктором Ужгородського національного університету.

Свій ювілей історик зустрічає в доброму здоров'ї і з новими планами щодо подальшої розбудови освіти і науки у краї. Його працездатності можуть позаздрити значно молодші колеги, а його дослідницький інтерес і цілеспрямованість є прикладом для нових генерацій науковців. Бажаємо ювілярові довгих років життя, міцного здоров'я, щастя й нових творчих злетів!